

ga, que la que en cat. ha heretat el nom de *cibolla* CEPULLA.

Ara bé del nom d'aquesta són derivats grossos i importants ordònims i NLL. A Andorra tarteres i portella de *Cebollera*, a la frontera, al peu del Pic de la Serera, 4k.5 Est d'El Serrat. *Vallcebollera* en la cara Nord de la serra del Puigmal, i nom del poble, documentat així des de 1200; *el Clot i Bony de Sabolledo* a l'alta Vall de Boí (*Toponímia V. Boí*, 16-17). Una altra coma paral·lela a la d'Er, però molt més a l'Est, en terme d'Eina, dita igualment «Canals dels *Alls*», ja m'ho explicà l'inf. ramader «perquè s'hi fan *alls* salvatges» (XXIII, 46.23).

També a Itàlia hi ha NLL que acaben de llevar-me la desconfiança amb què prenien aquesta idea. A Toscana *Agliaja*, i amb sufix col·le. netament fitonímic, *Agliareto*, i allí ens interessa encara més *Agliati* (tots ells en l'obra de l'òptim toponomasta Pieri, *Top. d. Valle dell'Arno*, 226). Car heus ací que en aquest *Agliati* trobem el rigorós paral·lel dels nostres noms que més ens interessaven: *Aiats*, i *Les Allades*. Perquè ens recordarem que *-ada* i *-at* han funcionat com a substituïts dels sufixos hereditaris col·le. de noms de planta -ĒTUM, -ĒTA, E. T. C. II, 13, 74.

AIALT

Vella alqueria del terme de Castell de Castells.

Diu SSiv. (p. 83): «era una alq. que se menciona en las donaciones que Bernat Sarrià hizo al infante D. Pedro, las que confirmó Jaime II, en 15-x-1322, la cual se dice que estaba en los términos del castillo de Castell de Castells, del que fue anejo [S. XVI], en tiempo del Patriarca, teniendo 30 casas de moriscos, y carecía de iglesia: distaba un cuarto de legua de Alcudia de C. de Castells, y en el S. XVII era encomienda de Calatrava». Ens diu també (p. 154) que abans de l'any 1534 havia format part de la parròquia de Bolla.

No figura en el *Rept.*, i Salvà (*Callosa I*, 27) es limita a qualificar-lo de «lugar desaparecido cuando la expulsión de los moriscos». Però jo en trobo altres dades documentals, que comparant-les ens permeten establir que la forma bàsica del nom fou *Ayald*, que en part es reduí a *Ayal*, doc. de 1322 (*ACA*, reg. 222. 108), o, llatinitzat, *Ayalo* a. 1325 (ibid. 227.154). Per altres testimonis veiem que -ALD s'hi vocalitzà en *-aud*, en part reduint el diftong a ò: «alq. de *Ayot*, térm. de Castell» a. 1275 (MtzFdo., *DocValACA I*, 572), i en part contaminant-ho amb la forma originària en *l*: *Ayault* a. 1275 (ibid. I, 1840), *Ayole* a. 1274 (ibid. I, 1703); en fi trobem *Ayaut* com a NP de moriscos, a. 1409 (en la llista del Coll de Rates, p. p. Mateu, *Misc. Fabra*, 212, 228). *Ayalt* era encara un llogaret (te. Castell de Castells) amb 29 focs de moriscos en l'any 1563, amb 54 l'a. 1602, i ja despoblada el 1609 (Lapeyre, *Géogr. Esp. Morisque*, p. 45).

Quant a l'emplaçament i els llocs, sabem que *Ayalt* resta avui com a un nom d'un barranc, segons GGRV

(II, p. 725), principal afl. del riuet de C. de Castells (que és un dels dos brancs originaris del riu Gorgos o Xaló). I el mateix SSiv., dins l'article que dedica a C. de Castells, dóna *El Somo* i *Ayalt* com a nom de dues coves dins aqueix terme, ponderant-ho com a «cueva notable, de gran extensió, con estalactitas y estalagmitas». Ara bé els argelagars són característics dels barrancs, i és comú tapar l'entrada de les coves amb gran matoll d'argelagues.

Doncs això, junt amb la forma del nom, suggereix posar-lo en relació amb *AIELAGA, que en el *DECat* (I, 378ss.) i el *DECH* (I, 409-411) vaig establir com a ètímon del cast. *argelaga* (*/alge-*) i el cast. ant. i dial. *ailaga* (> mod. *ailaga*, *aulaga*, *DECH* 410b59, 410a2). Amb això s'enllaça tot un conjunt de fets lèxics i toponímics, que resumirem en els termes següents.

El nom de l'argelaga figura en la forma *yālāqa*,¹ *-lāqo*, en els botànics mossàrabs Ibn Albeitar, Ibn Belklarîš, Ibn Algazzâr i l'Anònim sevillà de cap a 1100 (*DECat*, 378a2, 377a55-56), resultant fonètic d'aquell ètímon *AIELAGA/-ACA, que ha donat el cast. ant. *ailaga* (377a15), avui forma dialèctual de les prov. Sòria i Burgos (380a25-26), després *aliaga* per metàtesi; amb anteposició de l'art. àrab, *al-yelaga* > cat. *argelaga* i formes anàlogues (378a23ss.); també variants sufixals gascones en *-elasso* (379a32) i en *-eu/-iu* (379a38). Separant-ne -AGA, el sufix ibero-basc per a collectius de fitònims, restava AIEL- com a forma primitiva del nom de la planta (378b2-15). Doncs amb aquesta relació-nàvem el NL *Ayāla* i *Ayāll*,² documentat en casides d'Abulhàssan de Còrdova (S. XIII, 379b7). Ara bé, ja Casiri identificà aquest lloc amb la vila d'*Elda*.

En part hi ha doncs una *ll* doble en la grafia àrabiga, i la *ā* àrabiga tant podia sonar *é* com *á*. De fet *Elda* apareix sovint grafiat *Etila* en la vella documentació; i segons la fonètica cast. *Elda* pot resultar de *Yetila* amb el grup *tl* > *ld*. *Elda* fou renovat com a nom de la nostra ciutat veïna: *Nov-elda*. I la mateixa combinació reapareix més al Nord en un altre poble: *Novetlè* (on per cert perviu la *tl*, i la llarga *ae* > *ē*, desplaçant-se a la síl·laba final hi causà la translació de l'accent): *DECat*, 379.14-18.

Acabava jo identificant aquest NL de la Mossaràbia amb el NL basc *Ayala*, d'Àlaba (*DECH*, 411a34); i en fi, la variant masc., amb els dos NLL valencians *Aielo* de la zona Xàtiva-Gandia; cosa majorment convincent si hi adduïm una partida *Aiela*, situada entre el terme de *Novelda* i el de l'Alguenya, i consistent en una casa i en la «Serra d'*Aiēla*» que separa els dos termes (xxxvi, 53.18, 56.23, 65.4, *IGC* 50' × 22'); i una sierra de *Yel(l)o*, que ja situaré prop de Múrcia (V. article *Aielo*).³

Tenim doncs que AIAL- era nom ibero-basc de la planta argelaga. D'aquí tenim el dret de deduir-ne un collectiu AIALDI format amb el sufix col·le. dels noms de planta, viu encara i funcional en basc modern: *arantza-di* 'espinar' (d'on l'andorrà *Arinsal* i el cerdà *Arànsers* que exposem en els articles respectius), *areiz-*